

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางสังคมและการเมือง
ของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับภาวะวิกฤตในประเทศไทย

นางสาวศานี สุวรรณพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปรัชญาเศรษฐศาสตร์ชุมชนบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-567-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 15642142

AN ANALYSIS OF FACTORS RELATED TO UNIVERSITY STUDENTS'
POLITICAL AND SOCIAL PERCEPTION OF CRITICAL
ISSUES IN THAILAND

Sanee Suvanabhadhana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy
Department of Higher Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-567-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความการรับรู้ทางสังคมและการเมือง
 ของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับภาวะวิกฤตในประเทศไทย

ภาควิชา อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุษ
 รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณราย ทวีพยะประกา
 รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

[Signature]
 ..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature] ..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ)

[Signature] ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุษ)

[Signature] ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว)

[Signature] ..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชชัยกร อาชาอรุ่ง)

[Signature] ..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุปรัตน์)

[Signature] ..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ อังคะ ใต้)

คำนำ : สุวรรณวัฒน์ : การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางสังคมและการเมืองของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับภาวะวิกฤตในประเทศไทย (AN ANALYSIS OF FACTOR RELATED TO UNIVERSITY STUDENTS' POLITICAL AND SOCIAL PERCEPTION OF CRITICAL ISSUES IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา ผศ.ดร.ธิดารัตน์ บุญสุข, รศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, รศ.ดร.พรพรชัย ทรัพย์ประภา, 321 หน้า. ISBN 974-584-567-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ระดับการรับรู้ทางสังคมและการเมืองของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับภาวะวิกฤตในประเทศไทย 2. เปรียบเทียบระดับการรับรู้ทางสังคมและการเมืองเกี่ยวกับภาวะวิกฤตระหว่างเพศ สาขาที่ศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวและประเภทของมหาวิทยาลัย 3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ทางสังคมและการเมืองกับบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษา 4. วิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มผู้ที่มีระดับการรับรู้ทางสังคมและการเมืองสูง กลุ่มผู้ที่มีระดับการรับรู้ทางสังคมและการเมืองต่ำ

ผลการวิจัย พบว่า

1. นิสิตนักศึกษามีระดับการรับรู้ทางสังคมและการเมืองค่อนข้างสูง แต่การตอบสนองต่อวิกฤตทางสังคมและการเมืองค่อนข้างต่ำ
2. ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับการรับรู้ทางสังคมและการเมืองระหว่างตัวแปรเพศ สาขาที่ศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจ และประเภทมหาวิทยาลัย
3. มีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ทางสังคมและการเมืองกับบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00
4. ตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มผู้ที่มีระดับการรับรู้ทางสังคมและการเมืองสูงและต่ำ บุคลิกภาพ ด้านมโนธรรม การเข้าสังคม การควบคุมอารมณ์ สถานการณ์ด้านการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

ภาควิชา ..... อุดมศึกษา
สาขาวิชา ..... อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต ..... *Ant Kamm*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *ธิดารัตน์ บุญสุข*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

##C144102 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: SOCIAL / POLITICAL / PERCEPTION / UNIVERSITY / CRITICAL / ISSUE
SANEE SUVANAVHADHANA : AN ANALYSIS OF FACTORS RELATED TO /
UNIVERSITY STUDENTS' POLITICAL AND SOCIAL PERCEPTION OF CRITICAL
ISSUES IN THAILAND. THESIS ADVISOR. ASST. PROF. THIDARAT BOONNUS,
Ed.D., ASSOC. PROF. PORNSAK PONGPHAEW, Ph.D., ASSOC. PROF.
PANNARAI SUBHAYAPRAPA, Ph.D., 312 pp. ISBN 974-584-567-1

The purpose of this research were (1) to study university students' political and social perceptions of critical issues in Thailand (2) to compare level of political and social perceptions of critical issues in variables : sex, fields of study, socio-economic status and types of universities (3) to analyze the relationship between political and social perceptions and students' personality (4) to analyze variables discriminating the groups of high and low levels of political and social perception.

The findings were (1) University students had nearby high levels of political and social perception, but nearly low levels of responsive to the critical issues. (2) The levels of political and social perceptions were not significantly difference in sex, fields of study, socio-economic status and types of universities. (3) The relationship between political and social perception and students' personality was at the .00 level of significance (4) The variables that could discriminate the groups of high and low levels of social and political perception were superegostrenght, social participation, controlled exacting will power, mass communication situation and participation in student activity.

ภาควิชา..... อุดมศึกษา
สาขาวิชา..... อุดมศึกษา
ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิติ..... *Ami Wong*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Thidarat Boonnu*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชลัญจกร อาชาอรุณ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คูปรัตน์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรณราย ทรัพย์ประภา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำ รองศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ และรองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ อิงควัด ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา และ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณนิสิตนักศึกษากลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัยทั้ง 20 แห่ง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่กองกิจการนิสิตนักศึกษาที่มีส่วนช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณอาจารย์ประนอม รอดคำดี คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์มณฑป ไชยชิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ อาจารย์คันสนีย์ สุวรรณเจดต์ วิทยาลัยพัฒนศึกษารธนบุรี และน้อง ๆ ภาควิชาอุดมศึกษาทุกท่านที่ได้กล่าวนามที่ได้ให้ความช่วยเหลือทำให้การวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

ท้ายนี้ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้เงินอุดหนุนการวิจัย

ศานี สุวรรณพันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	กรอบความคิดในการวิจัย.....	9
	สมมุติฐานการวิจัย.....	23
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	23
	ประโยชน์ของการวิจัย.....	24
	ขอบเขตของการวิจัย.....	24
	คำจำกัดความ.....	25
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
	การรับรู้.....	30
	ความหมาย.....	30
	การรับรู้กับพฤติกรรมทางด้านจิตพิสัย.....	31
	ระดับชั้นของพฤติกรรมด้านนิสัย	33
	ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้	37

บทที่

หน้า

การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านจิตพิสัย	39
การรับรู้และทัศนคติ	42
การรับรู้ทางสังคมและการเมือง	44
สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย	46
สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย	56
สภาพแวดล้อมภายนอกมหาวิทยาลัย	57
ภาวะวิกฤตทางสังคมและการเมือง	57
ความหมาย	57
สาเหตุของการเกิดภาวะวิกฤต	61
ปัญหาวิกฤตทางสังคมและการเมือง	67
นิสิตนักศึกษา	71
สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม	71
ลักษณะและประเภทของนิสิตนักศึกษา	72
บทบาททางสังคมและการเมือง	56
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	90
ทฤษฎีพัฒนานิสิตนักศึกษาของอีท	90
ทฤษฎีการฝึกฝนและการเข้าร่วมของนิสิตนักศึกษา	93
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	95
3 วิธิดำเนินการวิจัย	117
ประชากร	117
กลุ่มตัวอย่าง	119
การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	121
การเก็บรวบรวมข้อมูล	133
การวิเคราะห์ข้อมูล	134

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	136
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	137
ผลการวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาการวิจัย.....	160
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและ ข้อเสนอแนะ	186
สรุปผลการวิจัย	188
อภิปราย	191
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม.....	206
ภาคผนวก.....	218
ประวัติผู้เขียน	3 12

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	มหาวิทยาลัย จำแนกตามลักษณะ เจ้าของ และสถานที่ตั้ง.....	117
2	คณะต่าง ๆ ของแต่ละมหาวิทยาลัยที่เป็นตัวแทนสาขา.....	119
3	ระดับการรับรู้ทางสังคมและการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยเกี่ยวกับ ภาวะวิกฤตในประเทศ	139
4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรด้านสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัย.....	141
5	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตระหนักทางสังคมและการเมือง ระหว่างนิสิตนักศึกษาชายและหญิง	143
6	แสดงค่าสถิติภาคบรรยายของคะแนนบุคลิกภาพ 15 ด้าน.....	160
7	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตระหนักทางสังคมและการเมือง ระหว่างนิสิตนักศึกษา 4 สาขา	162
8	ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี การทดสอบรายคู่ของเซฟเฟ.....	163
9	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตระหนักทางสังคมและการเมือง ของนิสิตนักศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาบิดา	164
10	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตระหนักทางสังคมและการเมืองของ นิสิตนักศึกษา จำแนกตามอาชีพบิดา	165
11	ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการ ทดสอบรายคู่ของเซฟเฟ	166
12	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตระหนักทางสังคมและการเมือง ของนิสิตนักศึกษา จำแนกตามรายได้ของครอบครัว	167
13	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตระหนักทางสังคมและการเมือง ระหว่างนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค...	169

ตารางที่

หน้า

14	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตระหนักทางสังคมและการเมือง ระหว่างนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน.....	170
15	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักทางสังคมและการเมืองเกี่ยวกับภาวะ วิกฤตกับบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษา.....	172
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรับรู้ทางสังคมและ การเมืองของนิสิตศึกษากลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ.....	174
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในสมการจำแนกของกลุ่ม นิสิตนักศึกษาที่มีความตระหนักทางสังคมและการเมืองสูงและต่ำ.....	175
18	ลำดับความสำคัญของตัวแปรและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่สามารถ อธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีการรับรู้ทางสังคมและ การเมืองเกี่ยวกับภาวะวิกฤตสูงและต่ำ.....	176
19	ค่าสถิติแสดงความมีนัยสำคัญทางสถิติของสมการจำแนกกลุ่ม.....	178
20	ผลการคาดคะเนความเป็นสมาชิกของกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีระดับความตระหนัก ทางสังคมและการเมืองเกี่ยวกับภาวะวิกฤตสูงและต่ำ.....	179
21	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับบทบาทของนิสิตนักศึกษาในการมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหา.....	182
22	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนา การรับรู้ทางสังคมและการเมือง.....	184
23	จำนวนและร้อยละของนิสิตนักศึกษา 4 สาขา จำแนกตามประเภทมหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	
24	ข้อมูลขั้นพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนสูงสุดและต่ำสุด 25 คน.....	

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบความคิดในการวิจัย	10
2	แสดงสัดส่วนปัจจัยทางบุคลิกภาพและบทบาทในการกำหนดพฤติกรรม.....	12
3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา	22
4	แสดงลำดับขั้นทางพฤติกรรมด้านความรู้สึกตามแนวคิดของ Krathwohl และ คยงะ	36
5	แสดงความสัมพันธ์ของพัฒนาการด้านความรู้-ความคิดและพัฒนาการด้าน ลักษณะนิสัย	40
6	แสดงองค์ประกอบทัศนคติตามแนวความคิดของ โร เซิน เบอร์ ก์	42
7	แสดงส่วนประกอบของทัศนคติที่บุคคลรับและสัมผัสสิ่งต่าง ๆ จาก สิ่งแวดล้อม	44
8	มิติแห่งพัฒนาการ	91
9	กราฟแสดงบุคลิกภาพ 15 ด้านของนิสิตนักศึกษา	144
10	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านการเข้าสังคม.....	145
11	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางจิตใจ..	146
12	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านการกล้าแสดงออก....	147
13	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านความร่าเริง.....	148
14	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านมนุษยธรรม	149
15	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านความกล้าหาญ	150
16	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านความอ่อนโยน	151
17	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านความระวาง	152
18	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านการจินตนาการ	153
19	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านการเข้าใจ ความรู้สึกของผู้อื่น	154

แผนภูมิที่

หน้า

20	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านความวิตกกังวล	155
21	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านความอิสระเสรี	156
22	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านการพึ่งตนเอง	157
23	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านการควบคุมอารมณ์	158
24	กราฟแสดงการแจกแจงความถี่คะแนนบุคลิกภาพด้านความเครียด	159